

Datum
2023-11-01Vårt diarienummer
RV230606
Externt diarienummer
U2023/01467

Regionkontoret, RF- och RS-sekretariat
Christina Ersson
Telefon: +4621175740
Epost: christina.ersson@regionvastmanland.se

Regeringskansliet Utbildningsdepartementet
u.registrator@regeringskansliet.se

Sverige

YTTRANDE ÖVER INBJUDAN ATT INKOMMA MED SYNPUNKTER PÅ REGERINGENS FORSKNINGS- OCH INNOVATIONSPOLITIK

Region Västmanland har tagit emot Utbildningsdepartementets inbjudan att inkomma med synpunkter på regeringens forsknings- och innovationspolitik (U2023/01467). Vi välkomnar möjligheten att lämna synpunkter inför denna samhällsviktiga proposition.

Region Västmanland ansvarar för att säkerställa att forskning, utbildning och innovation ligger i framkant, såväl gällande hälso-, sjuk- och tandvård som i övriga verksamheter i Region Västmanland. Dessutom har Region Västmanland starka intressen i utvecklandet av näringslivet i regionen genom forskning, innovation och utbildning. I yttrandet diskuteras nationella och regionala perspektiv men även prioriterade synpunkter och förslag. Svaret har samverkats med övriga regioner i den mellansvenska sjukvårdsregionen.

Sammanfattning

Västmanland instämmer med ett flertal senare rapporter och utredningar om vikten av långsiktig hållbar finansiering och satsningar på forskningsmiljöer som svar på såväl dagsaktuella som väntande samhällsutmaningar. Viktigt är att säkerställa regionernas kliniska forskningsverksamhet, vilken är en avgörande faktor för Sveriges forsknings- och innovationsframgångar men som idag hämmas av sin interna konkurrens med hälso- och sjukvårdens övriga verksamheter. Detta kan ske genom statliga stimulansåtgärder som är specifika för den kliniska forskningen. Vidare är balansen mellan målinriktade åtgärder och fri forskning av avgörande betydelse eftersom man inte kan veta vilken forskning som leder vart eller vilken kunskap som kommer att vara av störst värde. En viktig utmaning är att utveckla en evidensbaserad, forskningsdriven och tillgänglig hälso- och sjukvård. I denna samhällsutmaning finns ett viktigt perspektiv kring kompetensförsörjning som kräver hållbara lösningar över längre tid. Även satsningar på klinisk forskning och innovation behöver, med stöd av säkra datadrivna och automatiserade IT-lösningar, integreras med hälso-, sjuk- och tandvården. Region Västmanland betonar värdet av att skapa inkluderande miljöer där alla – såväl medarbetare som invånare – kan dra nytta av forskning och innovation. Sammantaget så stärker åtgärderna forskningens förtroende och invånarnas stöd i och engagemang för en hållbar och evidensbaserad samhällsutveckling, vilket även motverkar faktaresistens. Satsning på regional

utveckling som hållbar tillväxtmotor och regional utvecklingskraft är kritisk, inte minst i regioner som idag befinner sig i ytterkant av etablerade nationella universitets- och utvecklingsregioner.

Betydelsen av forskning och innovation för våra samhällsutmaningar ur ett europeiskt, nationellt och regionalt perspektiv

För att svensk forskning och innovation ska vara konkurrenskraftig ur ett internationellt perspektiv är det nödvändigt med satsningar på både excellens, kontinuitet och bred regional spridning. Attraktiva karriärvägar, anställningsvillkor och multiprofessionella kombinationstjänster är därtill avgörande för att attrahera och behålla nyckelkompetenser. Långsiktig finansiering och etablering av starka forskningsmiljöer och databaser är oundgängliga för banbrytande forskning som kan möta våra komplexa behov och samhällsutmaningar.

Regeringens nuvarande forskningspolitiska mål, att "Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd, näringslivets konkurrenskraft och svarar mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt." är ett högt uppsatt mål men ändå rimligt för att bibehålla och stärka Sveriges konkurrenskraft som ledande forsknings- och välfärdsnation.

För att svensk forsknings- och innovationspolitik ska främja hållbar tillväxt, innovation och utveckling så behöver de olika regionernas förutsättningar och samhällsutmaningar hanteras separat. Viktiga generella utmaningar för regionerna är att vidmakthålla en högklassig och tillgänglig hälso- och sjukvård som bedrivs i en kultur präglad av forskning, utveckling och innovation. För att detta ska säkerställas kan statliga strukturer krävas som ersätter tillgängligheten av regionernas kliniska forskningsverksamhet. Detta kan ske på samma sätt som staten idag ersätter hälso- och sjukvårdens tillgänglighet för vård och behandling.

Vidare menar Region Västmanland att de lagar som hanterar hälsodata är en utmaning för klinisk forskning och att här finns ett stort utvecklingsområde främst gällande tillgänglighet och samordning om Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation.

Region Västmanland arbetar kontinuerligt för att våra medarbetare ska kunna forska, bidra till forskningsverksamhet samt även få tillgång till relevanta forskningsresultat inom sina verksamhetsområden. Region Västmanland betonar vikten av en samverkan mellan region, akademi och näringsliv samt att kompetensutveckling bidrar till forsknings- och innovationsverksamhet. Vi poängterar att kompetens- och verksamhetsutveckling föds i en framgångsrik

forsknings- och innovationskultur. Genom att tillgängliggöra forsknings-, -utvecklings- och innovationsarbetet till fler via riktade utbildningsinsatser kommer nya arbetssätt och processer medarbetare och patienter till godo.

Forskningsnära innovation från akademi och forskningsinstitut behöver stärkas, till exempel med utökade kunskaper om licensering som affärsmodell, något som det finns mer av i andra länder med särskilda inrättade "kunskapskontor" för detta. Region Västmanland föreslår i enlighet med den nya innovationsagendan:

1. Finansiering av Startups och Scale-ups

För att säkerställa en stark och konkurrenskraftig innovationssektor föreslår vi en nationell finansiell kraftsamling där partners från näringslivet, akademien och offentliga sektorn arbetar tillsammans.

För att främja en ökad övergång från startups till väletablerade tillväxtbolag, behöver vi erbjuda strategisk rådgivning, finansiellt stöd och tillgång till relevanta nätverk. Vi föreslår att inkubatorprogrammet som Vinnova driver, förstärks.

En annan central aspekt är att attrahera riskkapital. Det finns just nu en utmaning med de förordningar som reglerar regionernas möjlighet att finansiera Almi Invest, vilket bör ses över.

2. Möjliggör Innovation

Nationella medel fördelas genom ansökningar från regionala aktörer i olika sektorer. Kategorin inkluderar finansiering från Vinnovas program, Tillväxtverkets samt Energimyndighetens. Historiskt sett har dessa resurser till stor del tilldelats regioner med hög akademisk densitet och befolkningstäthet, vilket resulterat i betydande ojämlikheter. Det är därför betydande skillnader mellan regionerna när det gäller tillgänglighet till olika utvecklingsmedel, vilket även påverkar möjligheterna för innovation och utveckling i Västmanland och andra jämförbara regioner. Som Sveriges nyaste universitetsregion är Region Västmanland måna om att denna fördelning av innovationsmedel blir mer jämnt fördelad över samtliga högskolor och universitet i hela landet. Genom att sprida satsningar bättre över Sverige får vi tillväxt och utveckling i hela landet.

För att möjliggöra innovation är det nödvändigt att ge innovatörer utrymme att experimentera med nya idéer samt främja offentlig upphandling. Incitamenten behöver öka för att driva dessa innovationsstödande processer och vi föreslår ett nationellt uppdrag till Ignite Sweden.

Vidare föreslås en riktad satsning på deeptechbolag genom en deeptechfond med samfinansiering från både det offentliga och privata. Detta skulle säkerställa

långsiktig finansiering genom hela utvecklingsprocessen, från forskning och idé till skalning och global marknad. Regeringsuppdrag bör ges till relevanta organisationer, som t.ex. ALMI Invest eller Saminvest, med uppdrag att samfinansiera med både holdingbolag och inkubatorer.

3 Påskynda och Stärka Innovationsekosystem

En ökad dialog mellan finansiärer är en viktig första åtgärd samt att få finansieringen att harmonisera. Hinderrapporten från Regeringsuppdraget Synergiuppdraget visar på flertalet finansiella strukturproblem som behöver hanteras.

Pågående tolkning av stadsstödsregler kan hämma det svenska innovationsekosystemet. För att främja svensk innovationskraft måste vi undvika att montera ner vårt system, särskilt när andra EU-länder rustar upp.

4. Talangattraktion

För att säkerställa en ständig tillströmning av kompetens och kreativitet, måste vi aktivt arbeta för att attrahera internationella talanger till vår region. I Västmanland, liksom i resten av Sverige, står vi inför en akut brist på kompetens inom flera viktiga sektorer. Tyvärr infördes år 2021 en skärpning av utlänningslagen, vilket kraftigt komplicerar möjligheterna för utländska mastersstudenter och doktorander att stanna och arbeta eller starta företag i Sverige.

Vi behöver förenkla processen för utländska studenter och forskare att stanna och etablera sig i Sverige. Det är nödvändigt att införa ett snabbspårssystem för visum för forskare och tekniska experter.

5 Förbättra Policyskapande

En nyckelåtgärd vore att ta fram en nationell strategi för smart specialisering och regionala styrkeområden. En viktig pusselbit för att kunna göra detta är att etablera robusta databanker och system med en enhetlig terminologi som kan samla in och analysera innovativa indikatorer och data på alla nivåer av samhälle. Detta skulle ge möjlighet att utföra djupgående analyser av innovationstrender och tydligt identifiera områden med hög potential för tillväxt och utveckling.

I Västmanland specifikt skulle denna strategi kunna ha en betydande positiv inverkan. Genom att främja användningen av innovativa indikatorer och

dataanalys på lokal nivå skulle regionen kunna identifiera sina egna styrkor och möjligheter inom olika sektorer. Dessutom skulle en enhetlig terminologi och gemensam förståelse för innovation underlätta samarbetet mellan företag, akademiska institutioner och myndigheter i Västmanland.

För att framgångsrikt implementera dessa åtgärder krävs också ett starkt politiskt stöd på medlemsstatsnivå och på regional nivå, samt att tillhandahålla nödvändig finansiering och resurser för att stödja innovativa projekt.

Betydelsen av forskning och innovation i regionernas hälso-, sjuk- och tandvård

Region Västmanland betonar att behovet- och säkerställandet av en hållbar samverkan mellan universiteten och regionerna, samt att en utökning av regionernas egen forskningsverksamhet är av största vikt för en sådan samverkan. Vi menar att högkvalitativ klinisk forskning är en av kärnverksamheterna inom hälso- sjuk- och tandvården. Majoriteten av landets invånare (85%) vårdas vid sitt eget regionala sjukhus varför det är av yttersta vikt att klinisk regional forskning bedrivs där majoriteten av patienter befinner sig och att de får ta del av den kunskap och evidens som krävs för en god och patientsäker hälso- och sjukvård. Vi ser en utmaning i att öka den kliniska läkemedelsforskningen och ett initialt statligt engagemang för regionernas kliniska prövningsenheter, skulle ge fler kliniska prövningar, av stort nationellt värde.

I Region Västmanland ser vi att de socioekonomiska hälsoklyftorna ökar, med ökad förekomst av kroniska sjukdomar som övervikt, fetma, diabetes, högt blodtryck, hjärt-kärlsjukdom, cancer, lungsjukdom, långvarig smärta och psykiska sjukdomar. Detta kräver satsningar på hälsofrämjande insatser och en mer anpassad och sammanhållen vård, med stöd från datadriven forskning och innovation. Region Västmanland anser att en evidensbaserad omställning till framtidens hälso- och sjukvård endast kan åstadkommas om innovation, forskning och verksamhetsutveckling integreras i denna omställning.

Såväl ärftliga som socioekonomiska faktorer, samt exempelvis kulturell bakgrund och kön spelar stor roll för hälsan. Här får exempelvis tandvården en viktig roll utifrån kulturella utmaningar samt migranternas sämre tandhälsa. Likaså ser vi en stor kulturellt driven ojämlikhet i exempelvis bröst- och livmoderhalscancerscreening. Jämlik vård kräver ökade kunskaper om faktorer som påverkar patientens hälsa och vårdkvalitet. Vi betonar vikten av goda förutsättningar för att bedriva klinisk forskning med tillgång till olika nationella infrastrukturer, kvalitetsregister och biobanker. En större nationell samordning mellan infrastrukturer och kvalitetsregistren skulle ytterligare kunna höja kvaliteten på den kliniska forskningen. För att skala upp kvalitetsdrivande

utveckling är satsningar på klinisk forskning och innovation, genom datadrivna och automatiserade IT-lösningar integrerade i den ordinarie hälso-, sjuk- och tandvården, högst angelägna.

Hälsodata och klinisk informatik är viktiga nycklar för att nå nya medicinska framgångar. Precisionsmedicin, som individualiserar behandlingar, kräver hållbara investeringar i infrastruktur inte bara på universitetskliniker utan även ute i de perifera regionerna. Nära vård blir därtill viktigare och utveckling kommer att krävas för att genomföra kliniska studier och kliniska prövningar med beaktande av perspektiven primärvård i regionen och hälso- och sjukvård i kommunen. Sammanfattningsvis betonar vi att nationella satsningar på klinisk forskning och innovation, som med säkra datadrivna och automatiserade IT-lösningar kan integreras närmare den ordinarie hälso- och sjukvården är högst angelägna.

Vi beskriver avslutningsvis att forskning och innovation vidare kan stimuleras av:

- Öppen tillgång till data: Att främja öppen tillgång till forskningsdata och dess resultat kan stimulera till samarbete och öka möjligheterna till innovation och utveckling. Det är viktigt med en ökad patient- och medborgardeltaktighet i forskningsprocessen samt en ökad medvetenhet om forskning och innovation. Det är viktigt att skapa en miljö där människor känner sig informerade och befogade att delta i och påverka forskningen, som en del av sina demokratiska rättigheter.
- Finansiering av forskning och innovation: Att tillhandahålla långsiktig finansiering för både grundläggande forskning inklusive innovationsincitament, och forskning med mer omedelbar tillämpning, är viktiga aspekter för en hållbar hälso- sjuk- och tandvård.
- Policy och lagstiftning: Att ha gynnsamma policys och lagar som dels, tar tillvara den personliga integriteten, men även underlättar uttag och sammanställning av data ur hälso- och sjukvårdens omfattande kunskapsunderlag, vilket inte är optimalt idag; dels stödjer kommersialisering av forskningsresultat samt juridisk kunskap är viktigt. Detta kan innefatta utbildningar men också översyn av regler om immateriell äganderätt och regleringar som underlättar innovationsprocesser.

För Region Västmanland

Mikael Andersson Elfgrén
Ordförande
Regionstyrelsen

Maria Linder
T f regiondirektör